

Arkikielen filosofia -seminaarissa

Tampereen yliopistossa valmistellaan parhaillaan ensimmäistä suomenkielistä esittely- ja kritiikki-teosta tavallisen kielen, luonnollisen kielen, tai ehkä vakiintuneimmalta nimeltään *arkikielen* filosofiasta (*ordinary language philosophy*). Kirjaprojektin tiimoilta yliopistolla järjestettiin maaliskuussa yksipäiväinen seminaari, jossa tavallisen kielen filosofiaa lähestyttiin erilaisista näkökulmista. Puhujat johdattelivat kuulijoita esimerkiksi kielikäsityksiin, *hyvän* analyysiin sekä kielen ja ontologian suhteeseen.

Kirjan toimittajat Ilmari Kortelainen ja Joose Järvenkylä avasivat tapahtuman projektin tavoitteiden esittelyllä ja lyhyellä katsauksella arkikielen filosofian historiaan. Tuleva kirja kuvattiin uudeksi avaukseksi suomalaisen analyttisen filosofian kentällä. Avaussanojen jälkeen Järvenkylä esitteli tavallisen kielen reunaehtoja nostoen esiin arkikielen filosofian kohtaamia ongelmia, kuten perustelematonta tapaa samastaa lauseen merkityksen tietäminen lauseen oikeaan käyttöön.

Muissa esitelmissä korostuivat arkikielen teorioiden ja teoreetikoiden vastakkainasettelut: näkemyksiä vertailtiin ja tarkasteltiin toistensa valossa. Timo Vuorio käsittelee Gilbert Rylen *The Concept of Mind*in mentaalisten käsitteiden analyysia ja Rylen vaikutusta Wilfrid Sellarsin ajatteluun. Risto Koskensilta puolestaan lähestyi arkikieltä vertailemalla havainnollisesti malliteoreettista ja perinteistä lingvistiikkaa lähentelevää pragmasemanttista kielikäsitystä. Pasi Valtonen puhui Michael Dum-

mettin arkikieltä ja etenkin John L. Austinin filosofiaa koskevista huomioista.

Myös suomalainen arkikielen filosofia huomioitiin, kun André Maury tarkasteli sanan ”hyvä” analyysia Georg Henrik von Wrightin teoksessa *Varieties of Goodness*. Hän kritisoi von Wrightin vajavaiseksi jäävää analyysia Austinin puheaktiteorian avulla. Mauryn mukaan von Wright ei esimerkiksi onnistu ottamaan lauseen puhujaa analyysiinsä mukaan. Kritiikki kohdistui myös von Wrightin tapaan käsitellä erilaisia ”hyvä”-alkuisia fraaseja (esim. *hyvä lääkäri*, *hyvä hevonen*, *hyvä omatunto*) kuin ne olisivat jonkinlaisia standardeja, mikä ei esimerkiksi Austinin mukaan pidä paikkaansa.

Antti Keskinen tarjosi tiiviin esityksen sekä arkikielen lauseiden esittämisestä loogisella kielellä että kielen suhteesta ontologiaan. Keskinen vertaili keskustelua käyneiden W. V. O. Quinen ja P. F. Strawsonin eriäviä näkemyksiä luonnollisen kielen subjekti-predikaatti-erottelun filosofisesta perustasta. Keskinen mukaan kumpikin filosofi katsoi, että metafysiikkaa tulee lähestyä kieltä tai ajattelua tarkastelemalla ja että ontologia on siis kielestä tai ajattelusta riippuvaista. Strawson kuitenkin myös kritisoi joitakin Quinen näkemyksiä, kuten hänen ”kanonista notaatiotaan”, joka Strawsonin mukaan hävitti perustavan subjekti-predikaatti-muodon täydellisesti.

Keskinen käsittelee kahden filosofin erimielisyyksiä heidän esimerkkinä käyttämänsä luonnollisen kielen lauseen ”*A boy runs*” avulla. Kuten Keskinen totesi,

Quinen mukaan kyseinen lause voidaan esittää loogisen kielen eksistenssilauseena $x(Bx Rx)$. Strawson kuitenkin katsoi, että kun kyseinen lause esitetään näin loogisella kielellä, subjektitermi (*a boy*) on mahdoton analysoida, ja itse asiassa se katoaa kokonaan. Eksistenssilause ei näet Strawsonin mukaan pysty tekemään erotteluja luonnollisen kielen merkitykseltään erilaisten subjekti fraasien, kuten ”*a boy*”, ”*the boy*” ja ”*some boy*” välillä. Näin Strawson kielsi Quinen teesin luonnollisen kielen epämääräisyydestä ontologisen sitoumuksen suhteen ja kritisoi myös voimakkaasti Quinelle keskeistä eksistenssikvanttoria.

Keskinen esitteli myös lyhyesti Strawsonin ajatusta *identifikaation asteista*, jotka hän halusi ottaa käyttöön yksinkertaistavan eksistenssikvanttorin sijaan. Strawsonin mukaan erilaiset identifikaation asteet kykenisivät ottamaan paremmin huomioon edellä esitetyt erottelut luonnollisen kielen subjektitermien (tai *subjektoiden*) välillä. Strawsonin mielestä Quinen tapa esittää luonnollisen kielen lauseet loogisella kielellä ei siis vain onnistu huomioimaan luonnollisen kielen koko ilmaisurepertuaaria riittävän hyvin.

Puhujat tunsivat asiansa erinomaisesti, ja seminaari oli kokonaisuudessaan onnistunut. Esitykset liikkuivat sujuvasti yksityiskohtaisista luonnollisen kielen tiettyjen piirteiden analyyseistä laajempiin teoriaperinteiden esittelyihin. Ne loivat myös hyvän pohjan tulevalle kirjalle, jota jään tapahtuman perusteella mielenkiinnolla odottamaan.

Jenni Tyynelä